

Role policie v boji proti všem projevům extremismu.

Proměny přístupu státní správy a soudů ve vztahu k problematice extremismu.
(k projektu ASI-MILOVÁNÍ – HROZBY NEONACISMU)

Na počátku tohoto příspěvku mi dovolu vzhladem k mým zkušenostem mírnou kritiku zejména práce policie, státních zastupitelství a soudů. S jistou nadsázkou lze hovořit v souvislosti s řešením případů s extremistickým podtextem o době: **„před útokem na romskou rodinu ve Vítkově a po útoku na tuto rodinu“** Dále můžeme hovořit o podceňování levicově orientovaných aktivistů zejména z řad anarchistů a radikálních anarcho-antifašistů **„před zasedáním Měnového fondu a Světové banky v Praze v roce 2000 a po jeho zasedání“**. Obě události zásadně změnily pohled na problematiku extremismu ze strany státních a nezávislých institucí.

Jak je jistě známo pracoval jsem u PČR na problematice extremismu bezmála deset let. Celkově u policie však čtrnáct let. Po odchodu ze státní správy jsem přesunul svojí pracovní aktivitu do samosprávy a tak jsem získal pohled na tuto problematiku i z druhé strany. Pracoval jsem rok jako koordinátor prevence kriminality a protidrogový koordinátor na jedné z městských částí naší stověžaté Prahy. Další pohled jsem získal při studiích na Evangelické teologické fakultě.

Po oslovení paní Danael Gabalové z ASI-MILOVÁNÍ, o.s. k sepsání tohoto příspěvku jsem získal pocit, že opravdu mám k tomuto tématu co říci. V žádném případě nechci porušit státem mi uloženou mlčenlivost v souvislosti s mým působením u PČR. Budu se snažit v souvislosti s primární specifickou prevencí zaměřenou na problematiku extremismu poukázat na některé záporné skutečnosti, které ovlivňovaly ve státní správě pohled na tuto problematiku a rovněž informovat zejména odbornou veřejnost o aktivitách policie v rámci boje proti všem projevům extremismu a popsat zákonem stanovené role, které mají zásadní vliv na řešení problému nazvaný – extremismus.

Pravicový extremismus – „doba před útokem na romskou rodinu ve Vítkově“

Po událostech v roce 1989 se některé role policie změnily a začínal se rodit demokratický bezpečnostní aparát, který však neměl mnoho zkušeností z řešením problémů souvisejících s projevy narůstajícího extremismu. Na jednu stranu v očích veřejnosti byla práce demokratické policie stále nástrojem připomínající minulý režim. Na druhou stranu z obecného pohledu veřejnosti bylo jasné, že práce policie je potřebná. Velice obtížná byla práce bezpečnostních složek v rámci boje proti kriminalitě, která v mnoha případech souvisela se svobodou projevu, lidskými právy, shromažďováním, náboženským vyznáním a dalšími projevy, které pro tehdejší policisty byly neznámé nebo s nimi měli malé zkušenosti. První problémy v souvislosti s tzv. pravicovým extremismem se projevy mimo jiné se vznikem tzv. Nazi Skinheads propojených s neonacistickou ideologií a nacionalisty. V roce 1992 dochází v Praze k prvním střetům mezi touto mytologickou neonacistickou odnoží bývalé subkultury známé právě pod názvem Skinheads (dříve Mods, Rude Bojs apod) a anarchisty. Od této doby docházelo ke střetům stále častěji a to zejména v souvislosti s různými výročími jako je například 1. Máj. Další problémy vznikaly po vstupu Daniela Landy a Davida Matáska do tehdejší street punkové kapely Orlík. Styl a texty této hudební formace se změnil a můžeme hovořit o první kapele hlásící se k hnutí Skinheads. Texty této skupiny měli nejdříve rasistický a xenofobně zbarvený nacionalistický podtext a posléze po vydání druhé desky u společnosti Monitor se otevřeně skupina přihlásila k rasismu (píseň Bílá liga). I když Daniel Landa podal několik trestních oznámení na vydavatele tzv. neonacistických zinů (samizdaty) projev a texty skupiny Orlík hovořily o něčem jiném. Nastala otázka: **„Kde je konec svobody projevu a začíná extremismus?“** **Policie a další bezpečnostní složky musely nějakým způsobem zareagovat a to nejen z důvodu, že vždy po koncertech skupiny Orlík docházelo ze strany účastníků k napadání osob odlišné barvy pleti nebo příznivců Punk či anarchistů. Začala éra boje proti extremismu.**

Ministerstvo vnitra a Policie ČR reagovala mimo jiné tím, že v Praze vznikl tým, který se problematikou extremismu začal přímo zabývat. Vše vznikalo doslova „na koleně“. Co si policisté

nesehnali to neměli. V době, kdy ostatní policisté měli volno, tito pracovníci kriminální policie se vzdělávali a poznávali extremistickou scénu. Tuto problematiku mohl dělat jen člověk, který měl o ní opravdu zájem a nebyl jen na toto oddělení převelen. Musel zde být určitý osobní zájem o tuto problematiku. Byla to doslova pionýrská doba. Také zpravodajské složky zaměřily svojí činnost na vzrůstající projevy zejména neonacismu.

Na tě. Správě hl.m. Prahy P ČR jak jsem již uvedl vznikl tým, který v dalších letech sloužil jako základ pro vznikající odbor, který se zabýval **problematikou organizovaného zločinu, kam problematika extremismu byla zařazena**. Bohužel začátkem 90 let byl tým policistů zabývající se problematikou extremismu zařazen na oddělení mládeže služby kriminální policie a tak svůj čas policisté nemohli věnovat jen této závažné problematice. I přes tuto skutečnost se zdárně učili poznávat prostředí neonacistů, nacionalistů a anarchistů. Museli se však stále vzdělávat a zejména v oblasti lidských práv byli vždy jednou nohou tzv. v kriminálu. I přes potřebu řešit projevy extremismu byli tito policisté v očích veřejnosti, ale i svých kolegů bráni jako „**politická policie, novodobá StB apod**“

Vznikající neonacistická scéna byla velmi rozšířena po celém území republiky. Polistům se velmi brzy podařilo společně se zpravodajskými službami (spolupráce vychází ze zákona) infiltrovat tuto scénu a rozkrýt celé toto hnutí. Byla známa existence organizací Blood n Hanour a její pobočky Bohemia Hammer Skins. Vědělo se o činnosti Národní obce fašistické a české pobočky NSDAP. Bezpečnostní složky i přes výše uvedené problémy nástup neonacismu v ČR zvládly. To co v mnoha zemích západní evropy v souvislosti s projevy neonacismu vznikalo mnoho let v ČSFR a následně v ČR vzniklo za necelé dva roky. I v tomto pohledu byla Česká republika jistým unikátem. Stále na počátku 90 let min. století vzniká u PČR OBOZ (Odbor pro boj s organizovaným zločinem). Jedno z oddělení této složky se zabývá jen problematikou extremismu. Mezi zejména neonacisty získávají policisté i přes „nenávisť“ respekt. Jméno zakladatele tohoto oddělení Mjr. Plechatého se stává v této době mezi neonacisty pojmem. Je třeba podotknout, že v této době nebylo běžné násilné napadání policistů a aktivisté se mnohdy smířili s následným trestem. **Vůdčí osobnosti otevřeně většinou nevystupovali proti pracovníkům protixtremistického oddělení. Byla zde nenávisť k této složce, ale také jak jsem uvedl respekt. V dnešní době je ze strany současných neonacistů tato doba některým tehdejší vůdčím osobnostem vyčítána pro jejich přístup k orgánům P ČR.**

Doba před případem útoku neonacistů ve Vítkově je pro policii v boji proti pravicovým extremistům a také projevům diváckého násilí velmi úspěšná. Bohužel i zde se naleznou skutečnosti ke kritice. V době od roku 1989 do roku 2008 prakticky neexistovala primární prevence proti všem projevům extremismu. Jediné co se dá možná počítat do prevence je školení příslušníků policie a ojedinělé přednášky na školách. Mediální kampaň ze strany MV a PČR byla až do roku 2000 nepřiměřená výkonům policistů ve vztahu k problematice extremismu. Až do roku 2004 neexistovala žádná strategie vztahu policie k multikulturní výchově. Vztah policie k extremismu se i přes skutečnost, že by tato složka měla být apolitická rozvíjel také dle politické garnitury, která byla zrovna u moci. **Nejzávažnějším problémem tehdejší doby byl problém podceňování problematiky extremismu ze strany státních zastupitelství, soudů a vyššího managementu P ČR (mimo tč.plk. Vladislava Husáka).**

Když jsem v roce 1999 přišel na OBOZ ze Služby kriminální policie a vyšetřování Prahy 5 nebyl jsem zvyklý z oddělení násilí, že mi **ze strany státního zastupitelství bude řečeno v mnoha případech, že se nejedná o protiprávní činnost, ale jen o „klukovinu nebo problém s pupertou“**. Mnohdy byla podceňována společenská nebezpečnost. Dnes si již nepamatuji jméno státního zástupce, který jednou prohlásil, že „**extremismus nebere jako kriminalitu**“ a případy s extremistickým podtextem vždy navrhl řešit jako běžnou obecnou kriminalitu (např. loupež s extremistickým potextem brát jen jako loupež) **Jeden známý případ lze uvést (byl zveřejněn). Při sledování hokejového utkání (možná Nagáno) na Václavském náměstí v Praze na konci 90 let min. století napadli neonacisté přihlížející diváky, svým zjevem připomínající aktivisty z řad anarchistů zvláště surovým způsobem. Dále zdravili přihlížející osoby tmavé pleti nacistickým pozdravem „ Heil Hitler a zvednutou pravíci. Všichni pachatelé byly prokazatelně neonacisté**

(známé vůdčí osobnosti z řad sympatizantů nelegální neonacistické organizace Národní odpor. Případ se neřešil s extremistickým podtextem ! Problémy se získáním některé operativní techniky byly také na denním pořádku. I když se v mnoha případech splňovaly podmínky nasazení této techniky, mnohdy povolení policisté nedostaly. Společenská nebezpečnost byla v mnoha případech údajně nízká. A tak se také stávalo, že i přes kritiku některých nevládních organizací nebyly důsledně monitorovány například některé neonacistické srazy či koncerty.

Pravicový extremismus – „doba po útoku na romskou rodinu ve Vítkově“

Bohužel musím konstatovat, že vždy musí dojít k nějakému závažnému protiprávnímu jednání nebo zmaření nějakého života, aby se situace v oblasti bezpečnostní politiky ve vztahu k problematice extremismu zlepšila. Nejdříve došlo k napadení studenta tmavé pleti ze Sudánu, k několika rasovým vraždám a nakonec k pokusu upálení romské dívky ve Vítkově a politici se chytli konečně za nos. Nejdříve bývalý předseda vlády Miloš Zeman navrhl zrušení Skinheads (oficiálně neexistuje a tak se nedá zrušit !) a posléze vzniká několik strategií pro boj s extremismem a vztah policie k národnostním a etnickým menšinám.

Ze zákona se o problematiku extremismu zajímá také BIS. Na svých internetových stránkách v půlročních intervalech vyvěšuje svojí zprávu přizpůsobenou veřejnosti.

Ještě před útokem ve Vítkově přibližně v roce 2003-2004 vzniká na MV ČR Strategie vztahu PČR k národnostním a etnickým menšinám. Následně po pilotních projektech v Ostravě a Chebu vzniká Národní strategie vztahu policie k národnostním a etnickým menšinám. Ze 140 odborníků na extremismus z Krajských správ PČR a OBOZ se vybírají tzv. **Styční důstojníci pro národnostní a etnické menšiny.** Jejich úkolem je vybudování pracovní skupiny (kriminalisté, policejní lektoři, preventisté, policisté z místních oddělení apod) a s jejich pomocí zahájit větší komunikaci s národnostními a etnickými menšinami, vzdělávat policisty ve vztahu k extremismu a národnostním a etnickým menšinám a multikulturní výchově, pracovat v rámci Community Policing, vytvořit asistenty policie ze zástupců národnostních a etnických menšin a dostat co nejvíce osob z prostředí národnostních menšin k PČR, spolupráce s nevládními organizacemi. Úkolů bylo i více. Záštitu nad celým projektem, který existuje do současnosti převzal Odbor bezpečnostní politiky. Myšlenka dobrá. Chce se mi však podotknout zda si ti kteří stáli u zrodu této strategie uvědomili skutečnost, **že vztah k národnostním a etnickým menšinám je celospolečenský problém a společnost není na takovéto změny připravena nejen z důvodu neřešení problémů zejména v sociální oblasti s některými nepřizpůsobivými osobami právě z řad některých národnostních menšin. Situace u policie nebyla jiná.** Jak jsem již zmínil v ČR je 140 specialistů na problematiku extremismu v krajích, OBOZ (dnes OOOZ) a některé útvary s celorepublikovou působností (ÚOOZ). Extremismus s menšinami bohužel souvisí a ty jsou jeho živnou půdou. Z těchto specialistů se málokdo zabývá pouze touto problematikou. Nebudeme si nalhávat, ale vzhledem ke skutečnosti, že velitelé a vedoucí chtějí vidět pouze výslednost a extremismus jim tyto sny nezajišťuje mnozí „specialisté“ se zabývají touto problematikou jen okrajově nebo dokonce shromažďují jen analýzy do závěrečných zpráv. Tak se v zárodku projektu se Styčními důstojníky stávalo, že na místa těchto pracovníků a jejich pracovních skupin byly doslova naveni policisté, kteří vztah národnostním menšinám neměli vůbec nebo se s nimi setkávali jen v souvislosti s trestnou činností. To samé se dělo na pozicích specialistů na extremismus. Jak jsem již uvedl v předešlé kapitole na této problematice musí pracovat člověk s velice kladným vztahem k tomuto problému, navíc vybaven zejména některými historickými, sociologickými či politologickými znalostmi. Jedině OBOZ a některé celorepublikové útvary vše splňují. Měl jsem to štěstí, že přístup mých nadřízených k problematice národnostních a etnických menšin byl kladný, ale i já jako Styčný důstojník jsem měl některé kolegy ve své pracovní skupině navené dobrovolně-nedobrovolně. Měl jsem však výhodu, že jsem studoval sociální a pastorační práci a na ETF UK a tak jsem se s touto problematikou setkával i v průběhu studií.

Další strategie, která vznikla na MV ČR v průběhu vládnutí úřednické vlády je **Strategie boje proti extremismu 2009, MV ČR (www.mvcr.cz)**. Bohužel vznikala na politickou objednávku a je možné, že je ovlivněna tč. blízcími se volbami. Nevím nedokážu posoudit.

V této strategii je **v první části uvedena situace v oblasti extremismu v roce 2009** týkající se například problematiky koncertů neonacistických skupin, demonstrací, problematiky Internetu, trestné činnosti, bezpečnostních rizik, změn v možných právních postupech a nejzávažnější projevy extremismu ve střední Evropě. **Další část se týká vyhodnocení plnění koncepce boje proti extremismu za rok 2009 a poslední část se týká aktualizace koncepce boje proti extremismu. Zajímavé jsou i přílohy, které se týkají různých resortů tedy i resortu školství.**

Po žhářském útoku a následně po Vítkovském procesu se zlepšil přístup vysokých policejních funkcionářů k problematice extremismu. Co je však důležité i vztah k této problematice ze strany státních zástupců a soudců. **Tresty za páchání kriminality s extremistickým podtextem jsou vyšší a často je využívána horní hranice k udělení trestu. Jako by se společnost probudila z letargie a konečně začínalo tuto problematiku také vnímat.** Bohužel to málem stálo opět lidský život a následky, které si poškozená Natálie ponese do konce života jsou neomluvitelné. Další věc, která se změnila v přístupu policie k problematice je „prevence“. Jen naše občanské sdružení Imperativ, o.s. jehož jsem předsedou se podílelo na vyškolení 15 lektorů z řad policistů Krajského ředitelství hl.m. Prahy P ČR. Byla vymyšlena i nová metoda školení žáků a studentů v problematice extremismu podobě počítačové hry. Poslední věc, která se změnila dle mého názoru po útoku žhářů ve Vítkově v řadách policie je **přístup k médiím. Tisková oddělení policie více informují o projevech extremismu ve veřejnoprávních médiích a tím působí preventivně nejen na možné další pachatele, ale také informují potenciální voliče o napojení některých aktivistů z řad neonacistů nebo radikálních anarchistů na politické subjekty.** Velice dobrý z hlediska prevence byl i přímý přenos z jednací soudní síně s pachateli žhářského pokusu o upálení romské rodiny. Zde bych však měl jednu z připomínek. Dle mého názoru by se představitel(ka) obžaloby (státu) měla vyvarovat některých svých zesměšňujících poznámek na osoby pachatelů a nemluvit jak před porotou (soudy v USA), také je dle mého názoru zcela nepřístupné, aby zástupce poškozených osob byl mezinárodně známý aktivista s doložitelnou absencí právního vědomí zákonů naší republiky, který působil opět na soud jak kdyby byl u soudu v USA. Jednalo se o preventivní televizní přenos ne o komedii. Překvapující byl také výrok soudu. Trest byl vyšší než navrhovaný trest státní zástupkyně. Uvidíme však u odvolacího soudu.

Levicový extremismus – „doba před zasedáním MMF a SB v Praze“

Pravděpodobně nemá cenu se zabývat skutečností proč nejsou řešeny některé případy, které souvisí například se symbolikou. Jak jsem již uvedl v předchozím článku o symbolice v souvislosti s levicově orientovanými projevy extremismu zejména s projevy spojenými s komunismem nelze postupovat tak jako v případě pravicového extremismu. Zejména z důvodu, že na rozdíl od procesu s nacisty na konci 40 let minulého století se obdobný proces s komunisty nikdy nekonal a zločiny byly sice mezinárodně odsouzeny, ale již nebyla zakázána symbolika, organizace, hnutí a konkrétní osoby, které s těmito zločiny souvisely.

Na rozdíl od neonacistické scény se levicové scéně tolik času a prostředků v minulosti nevěnovalo. Byla známá, ale ze strany bezpečnostních složek jí nebyl věnován až tak významný zájem.

Situace se však změnila již v roce 1996 po neúspěšném zákroku P ČR v klubu Propast v Praze. Reakcí na tento zákrok byl vznik pražské radikální anarcho-antifašistické organizace Antifašistická akce (AFA) a její pozdější celorepublikové buňky. Také Československá anarchistická federace (ČSAF) se začala radikalizovat a odsoudila přílišný pacifistický přístup ke svým akcím. K prvním vážným konfliktům (střetům) dochází v roce 1998 a o rok později. Vždy při konání tzv. Street party nebo Global Street Party (kampaň Ulice lidem/ Reclaim the Street). V Praze a v Brně dochází k násilným střetům, kdy byly použity ze strany demonstratů i zápalné láhve a byl poškozen

nejen policejní majetek. Byly také ve větším množství napadány nadnárodní společnosti. V této době byl na vysokých školách a mezi aktivisty silný ročník, který byl schopen uspořádat velkou akci a nebál se násilných akcí (přímá akce). Policie a zpravodajské služby se musely problematikou levicového extremismu zabývat tak jako pravicovému. V roce 1999 se konal v USA v Seatlu summit finančníků a zástupců nejvyspělejších zemí světa. **Dochází k násilnostem, které se opakují následně v roce 2000 v Praze a v italském Janově.**

Levicový extremismus – „doba po zasedání MMF a SB v Praze“

Na podzim roku 2000 se v Praze konal summit MMF a SB. Příprava bezpečnostních složek trvala v ČR více jak rok a vycházela ze zkušeností z konání těchto summitů ve světě. **Poprvé se brala problematika levicového extremismu opravdu vážně a změnila se i taktika zejména pořádkových složek. Když vynechám zastaralou techniku, policie byla opravdu připravena.** Nedokázala však svůj potenciál využít a tak se Praha krátce po začátku týdenního summitu proměnila v bojovou zónu. Policie bojovala proti profesionálním demonstrantům z organizace YA BASTA s radikálními anarchisty a poprvé se ukázalo, že toto extremistické spektrum bylo v minulosti podceňováno. Nakonec byla situace v Praze zvládnuta, ale za cenu mnoha milionových škod na majetku a zraněných na obou stranách. Vzhledem ke skutečnosti, že je doložitelná účast všech možných proudů levicově orientovaných hnutí včetně KSČM bylo zjištěno, že ultralevicová scéna je schopná uspořádat akci za přítomnosti mnoha tisíců zahraničních aktivistů tak, aby mezi jednotlivými ideologickými proudy nedocházelo k pnutí a zároveň navenek vše vypadalo jako zdánlivé spojení všech ideově zneprátelených levicových aktivistů. **Od roku se 2000 se zájem policie a bezpečnostních složek o problematiku levicového stal samozřejmostí.** V roce 2002 se konal v Praze summit NATO. Levicově orientovaná hnutí již nebyla schopna uspořádat protesty v takovém množství jako před dvěma lety. Policie a další bezpečnostní složky připravily taková opatření, že i prezident USA Bush ml. byl znepokojen tím, že v ulicích nevidí žádné občany.

Již jsem se zmínil o **radikálních antifašistech** podporující ideologii anarchismu z řad AFA. V roce 2003 bylo v souvislosti s pochodem anarchistů zjištěno, že v průběhu demonstrace na 1. Máje v Praze byla použita střelná zbraň. Následně se zjistilo, že byla plynová. **Policie se musela opět přizpůsobit této skutečností a začala pracovat s levicovými aktivisty tak, jako by se jednalo o možné pachatele závažné trestné činnosti.** Provedeným dlouholetým šetřením pracovníků OOZOK (Odbor obecné závažné kriminality / bývalý OBOZ) bylo zjištěno, že mnozí radikální příznivci anarcho-antifašistického hnutí zejména z řad AFA se chovají pod záminkou boje proti neonacismu stejně jako jejich úhlavní nepřátelé z Národního odporu jen pod rouškou jiné ideologie. Mnozí z nich se hlásili k nerastickým odnožím Skinheadského hnutí S.H.A.R.P a RASH. Bylo také dáno podezření, že mnozí tito aktivisté jsou podezřelí z násilné trestné činnosti bez extremistického podtextu, jako byly v této době §§ Nedovolené ozbrojování, Loupež, Rvačka a trestná činnost spojená s omamně psychotronickými látkami. Do současné doby se některé případy stále projednávají i když tito aktivisté již v mnoha případech nejsou aktivní.

V celém ultralevicovém hnutí probíhá generační výměna a v současné době můžeme hovořit o ČSAF, AFA, SKM (Svaz komunistické mládeže), SOP (Socialistická organizace pracujících) NL (Nová levice). Největší akce jsou prováděny na poli boje proti neonacismu.

Policii se v souvislosti s radikálními anarchisty opět vyplatila změna taktiky a přístupu k levicovému extremistickému spektru.

Současnost - „role PČR“

V předešlých kapitolách jsem se zabýval činností policie v minulosti. V průběhu let 1989 – 2011 se taktika policie velmi změnila a přizpůsobila době. Také máme jinou legislativu a zároveň se změnila i extremistická scéna. V dnešní době opravdu můžeme hovořit o tom, že policie a ostatní

bezpečnostní složky ve vztahu k problematice extremismu vyspěli a to nejen po stránce klasické policejní práce, ale i po stránce vzdělanosti jednotlivých policistů, materiálního vybavení a zároveň v přístupu k této problematice. **Již není nemožné, aby si k jednomu stolu sedli zástupci nevládních organizací, kteří se v době svého dospívání pohybovali mezi demonstranty (většinou netrestaní) a zástupci policie. Setkávají se i na různých preventivních akcích. Prevence jejíž součástí jsou i represivní opatření již není neznámou. Primární specifické prevenci v souvislosti s extremismem se zejména v Praze věnuje mnoho času a prostředků.**

Důležité je také zmínit tzv. Etický kodex policisty, který je součástí Zákona o služebním poměru pracovníků bezpečnostních sborů č. 361/2003. **Hrubé porušení Etického kodexu** policisty může vést k ukončení služebního poměru. V případě sympatizování či přímé podpory některého extremistického hnutí nebo organizace by mohlo vést toto provinění právě k ukončení práce u PČR.

Rovněž je zásadní **apolitičnost** příslušníků P ČR. Nemělo by se stávat tak jako v minulosti, že pracovníci policie budou zajišťovat zpětně informace nebo důkazy, protože některý z ministrů řekl nepravdu do médií apod.

Které organizace se nyní zabývají v rámci spolupráce s P ČR problematikou extremismu ?

1. **Policie ČR** (Policejní prezidium, OOOZ, ÚOOZ, 140 specialistů na KŘ PČR, Preventivně informační oddělení PČR, všichni policisté dle zákona o PČR)
2. **BIS**
3. **Vojenské zpravodajství,**
4. **Celní správa,**
5. **MV ČR,**
6. **MHMP (další složky samospráva a státní správy)**
7. **Nevládní organizace, občanská sdružení** (Člověk v tísni, ASI-MILOVÁNI, IMPERATIV, Romea, Tolerance a občanská společnost, Opona a další)

Metody protiextremistických činností specialistů u PČR

- **Prevence (všechny druhy)**
- monitoring,
- servisní činnost,
- operativně pátrací činnost,
- zpravodajská činnost,
- analytika – poznatkové evidence,
- trestní řízení,
- procesní úkony,
- vlastní odborná činnost, vzdělávací činnost,
- spolupráce s odborníky (politologové, historici, sociologové, psychologové apod)

Zákony a další dokumenty v souvislosti s extremismem používané u PČR

1. **Ústava ČR**
2. **Trestní zákoník,**
3. **Trestní řád,**
4. **Zákon o PČR**
5. **Zákon o služebním poměru (Etický kodex – porušení)**
6. **Zákon o soudnictví ve věcech mládeže**
7. **Dokumenty Rady evropy**
8. **Přestupkový zákoník**

9. Strategie o boji proti extremismu (MV ČR)
10. Národní strategie vztahu PČR k národnostním a etnickým menšinám
11. Odborná vyjádření
12. Mezinárodní úmluvy týkající se rasismu a terorismu
13. Interní nařízení a materiály (Závazné pokyny policejního prezidenta, Svodky událostí)
14. Nařízení ministra vnitra
15. Zákon o shromažďování
16. Zákon o občanských sdruženích a stranách
17. Listiny týkající se lidských práv
18. Nálezy Ústavního soudu
19. Veřejné zdroje
20. Dokumenty týkající se EU, Shangenského prostoru,
21. další dokumenty a zákony

V souvislosti s problematikou extremismu policisté musí často použít tzv. **donucovací prostředky** a v neposlední řadě i **zbraň**. Jaké jsou donucovací prostředky a kdy může policista použít zbraň? (Zákon o PČR č. 273/2008 Sb)

POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ

§ 51

Obecné ustanovení

Policista je oprávněn použít při zákroku donucovací prostředek a zbraň, k jejichž používání byl vycvičen.

§ 52

Donucovací prostředky

- a) **hmaty, chvaty, údery a kopy,**
- b) **slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,**
- c) **obušek a jiný úderný prostředek,**
- d) **vrhací prostředek** mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky,
- e) **vrhací prostředek,** který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5,
- f) **zastavovací pás,** zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla,
- g) **vytlačování vozidlem,**
- h) **vytlačování štítem,**
- i) **vytlačování koněm,**
- j) **služební pes,**
- k) **vodní stříkač,**
- l) **zásahová výbuška,**
- m) **úder střelnou zbraní,**
- n) **hrozba namířenou střelnou zbraní,**
- o) **varovný výstřel,**
- p) **pouta,**
- q) **prostředek k zamezení prostorové orientace.**

§ 53 Použití zbraně

(1) Policista je oprávněn použít zbraň

- a) v **nutné obraně nebo v krajní nouzi**,
- b) jestliže se **nebezpečný pachatel**, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu **nevzdá** nebo se **zdráhá** opustit svůj úkryt,
- c) aby **zamezil útěku nebezpečného pachatele**, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,
- d) **nelze-li jinak překonat aktivní odpor** směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,
- e) aby **odvrátil násilný útok**, který ohrožuje **střežený nebo chráněný objekt** anebo prostor,
- f) **nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek**, jehož **řidič bezohlednou jízdou** vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví,
- g) **jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neposlechne příkazu policisty** směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo
- h) **ke zneškodnění zvířete** ohrožujícího život nebo zdraví osoby.

Antikonfliktní týmy – novinka v řešení problémů s extremismem

V Evropském společenství se nejedná o převratnou novinku. S nápadem Antikonfliktních týmu (dále jen AKT) přišli policisté v Německu v roce 2005. A také jí poprvé aplikovali v praxi (LOVE PARADE 2006).

Jedná se o novou formu preventivního opatření za účelem předcházení trestné činnosti zejména při akcích s větší účastní počtu osob. Pro extremistické akce velmi praktické. Vzhledem ke skutečnosti, že s Německem existuje velice dobrá spolupráce již v témže roce začaly fungovat AKT i u nás.

Využívají se při pochodech, shromážděních, demonstracích (zejména extremistických skupin), při diváckém násilí (zejména doprovody rizikových skupin fanoušků mimo sportoviště), při technoparty (povolených i nepovolených) a při dalších akcích (rizikové sportovně kulturní akce, uzávěry, hromadná neštěstí). Základním úkolem je co nejvhodnějším a nejúčelnějším způsobem prostřednictvím komunikace předcházet agresivnímu jednání osob při policejních bezpečnostních opatření. Je přeci velice výhodné, bezpečné a produktivní využívat AKT k jednání se svolavateli různých akcí, nepřizpůsobivými osobami (užívání zakrytých obličejů po výzvě k odstranění zakrytí) „aby ostatní policejní složky mohly plnit svěřené úkoly a nezatěžovaly se touto nutnou aktivitou. AKT vysvětlují v rámci rozhovorů smysl a účel policejního opatření a konkrétního postupu policie. Upozorňují osoby dotčené opatřením na zákonné povinnosti policie v případě spáchání protiprávního jednání. Také mohou před policejním zákrokem upozornit zúčastněné osoby na únikovou cestu, aby nedošlo k ušlapání nebo jinému zranění. Policisté zařazení v AKT nosí zpravidla civilní oblečení s reflexní vestou s nápisem „Antikonfliktní tým“, případně čepici s nápisem „Policie“.

Je dobré také uvést nějaký příklad využití AKT v praxi: „*V březnu roku 2007 zorganizovali pravicoví extremisté v Blansku demonstraci, kterou chtěli upozornit na údajné neřešené problémy a kriminalitu páchanou Mongoly, kteří pracují v tamní fabrice. Jako obvykle šlo o zástupný důvod a bohapustou lež. Policisté v jejich řadách žádné delikty neevidovali, největším prohřeškem z nedávné doby bylo zabítí a upečení ovce na ubytovně. Policie se proto rozhodla použít v té době čerstvou novinku – antikonfliktní týmy. Jejich speciálně proškolení pracovníci se pohybovali mezi místními obyvateli a trpělivě jim vysvětlovali, že Mongolové nejsou kriminálníci. Blanenští záhy ztratili o demonstraci zájem a provokace skončila fiaskem. Mítink proběhl bez incidentů, jediným*

zadrženým byl opilý muž, který hajloval. (zdroj Internetové stránky MV ČR).

Policie také přijala novou filozofii zvládnání bezpečnostních opatření při hromadných akcích. Pro tento trend je charakteristický neagresivní a nevyzývavý projev, charakterizovaný dvěma zásadami:

„**Low profile policing**“ (opak „**Hard profile policing**“) - vystupování složek policie s takovou výstrojí a počtu, aby nevzbuzovala negativní emoce a neupozorňovala na možný zákrok

„**3D strategie**“ - tři slova:

1. **Discussion (diskuze, komunikace)**
2. **De-escalation (uklidňování)**
3. **Determination (rozhodný zákrok)**

Dále existuje zásada „**Hard profile policing**“ - typické vystupování a nasazení pořádkových jednotek (tzv. těžkooděnci, taktika na konci 90 let min. století, zbytečné provokace ze strany policie)

Zásady „**Low profile policing**“ a „**3D strategie**“ leží zjednodušeně ve dvou rovinách:

- snažit se maximálně zabránit násilí. (monitoring hlídek a vyjednávání Antikonfliktních týmů, vyzbrojené pořádkové jednotky jsou mimo oční kontakt veřejnosti, nevzbuzovat emoce).
- v případě propuknutí násilí rychle a dynamicky zasáhnout proti jeho původci. Zde se uplatňuje zásada „**Get and back**“, kdy policisté zadrží konkrétního násilníka a okamžitě opouští místo zákroku. (zdroj: *Internet MV ČR a osobní znalosti policejní práce*)

Útvary s územně vymezenou působností

Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy (**extremismus: OÖZOK + specialisté z OŘ I-IV**)

Krajské ředitelství policie Středočeského kraje

Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje

Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje (do 01.01.2010 Západočeský kraj)

Krajské ředitelství policie Karlovarského kraje (od 01. 01. 2010)

Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje (do 01.01.2010 Severočeský kraj)

Krajské ředitelství policie Libereckého kraje (od 01. 01. 2010)

Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje (do 01.01.2010 Východočeský kraj)

Krajské ředitelství policie Pardubického kraje (od 01. 01. 2010)

Krajské ředitelství policie kraje Vysočina (od 01. 01. 2010)

Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje

Krajské ředitelství policie Zlínského kraje (od 01. 01. 2010)

Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje (od 01. 01. 2010)

Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje (do 01.01.2010 Severomoravský kraj)

(155 specialistů na extremismus + Styční důstojníci pro národnostní a etnické menšiny)

Útvary s působností na celém území ČR

ÚOOZ (Útvar odhalování organizovaného zločinu SKPV) – **Odbor terorismu a extremismus**

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV

Metodicky se na práci policie v souvislosti s problematikou extremismu podílí i Úřad kriminální policie a vyšetřování, odbor obecné kriminality, Policejního prezidia P ČR
(zdroj: *Internet MV ČR a osobní znalosti policejní práce*)

Policie má mnoho rolí, ale domnívám se, že ta hlavní je opět uvedena v Zákoně č. 273/2008 Sb o PČR:

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. **Slouží veřejnosti.**

Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.

Bc. David Lebeda